

LATVIJAS JŪRAS AKADĒMIJAS
PROFESIONĀLĀ BAKALAURA STUDIJU PROGRAMMA

8. Jūrniecības vēstures lasījumi
(attālināti).

LJA studentu pētījumi.

Studiju kurss „Latvijas Jūrniecības vēsture”

RĪGAS TEHNISKĀ
UNIVERSITĀTE

Krišjāņa Valdemāra biogrāfija, raksti un jūrskolas.

Veidoja LJA 1.kursa studenti: 1M339.01 un 1P329.01

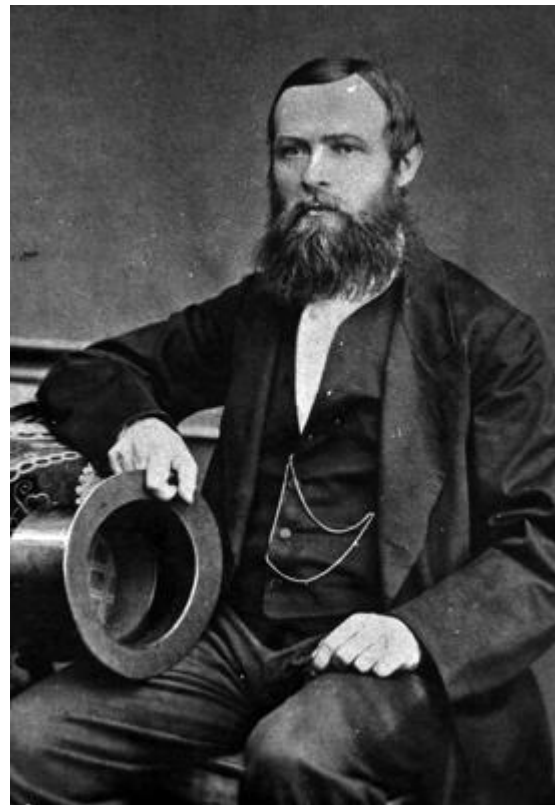

* K' A V D E M A R S *
FOTO X
J. REKSTIS
X RIGA X

Biogrāfija

Dzimis Ārlavas pagasta Vecjunkuros
saimnieka ģimenē. Mācījies Sasmakā,
Pūņu muižas skolā un Lubezeres
draudzes skolā līdz 1840. gadam. K.
Valdemārs bijis mājskolotājs Sasmakā,
pēc tam strādājis par rakstveža palīgu
Rundālē, rakstvedi Lielbērstelē un Ēdolē.

1848. gadā K. Valdemārs izveido pirmo
latviešu publisko bibliotēku.

Krišjānis Valdemārs
(1825-1891)

Fotogrāfs Jānis Rieksts. Avots: Latvijas Universitātes
Akadēmiskā bibliotēka.

Tērbatas universitātē studējis vēsturi un filoloģiju (1854 - 1858) un kopā ar K. Baronu un J. Alunānu organizēja latviešu studentu vakarus. No 1859. līdz 1867. gadam K. Valdemārs dzīvoja Pēterburgā un bija Krievijas Zinātņu Akadēmijas laikraksta „St. Petersburger Zeitung” redaktora palīgs un ierēdnis Finanšu ministrijā. 1867. gadā, pastiprinoties policijas uzraudzībai, viņš pārceļas uz dzīvi Maskavā. Kur arī nodzīvoja savu mūžu līdz 1892. gadam.

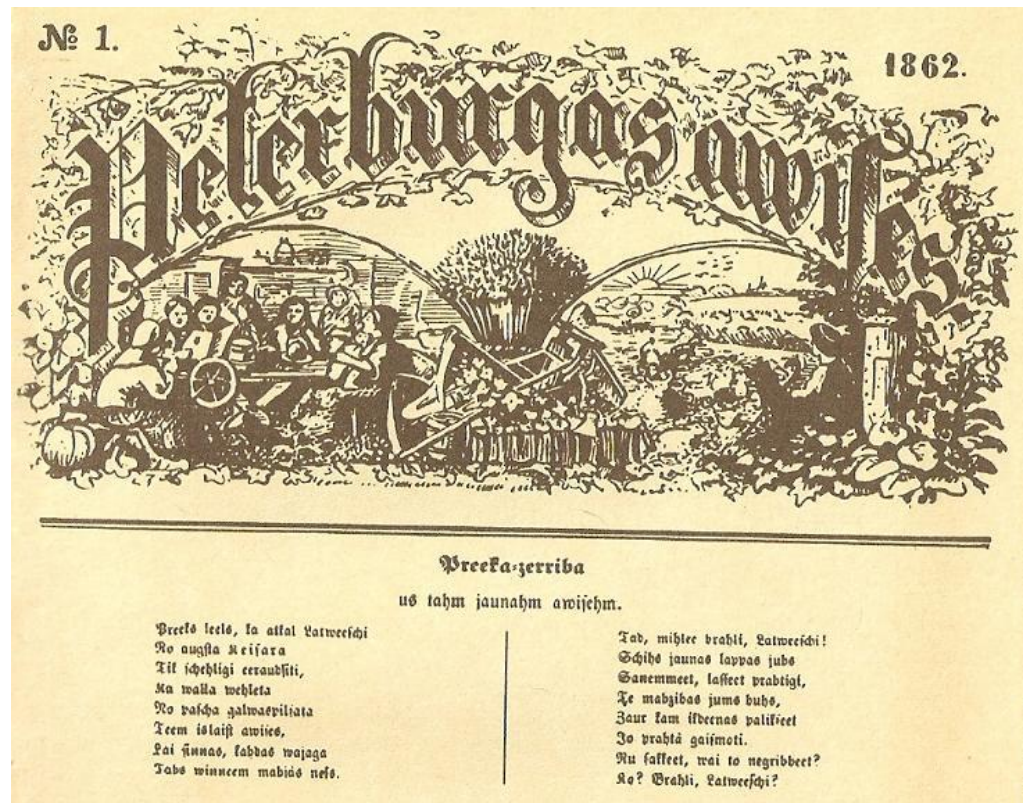
Tērbatas (mūsdienās - Tartu) Universitāte Igaunijā.

<https://www.uzdevumi.lv/p/latvijas-vesture/8-klase/latviesu-tautas-atmoda-13395/re-b6c5d854-53d9-4caa-9e15-3e8c1133dad6>

Pēterburgas avīzes

Valdemārs aicina latviešus un igauņus “censties uz zilo plašo jūru, lai tie tur no sava skopā likteņa izdabū to, ko tiem liegšus liedz dzimtenes jūrmalas. Tur vēl var iekarot brīvu valsti, lielu, varenu, brīnišķīgu valsti, kas viņot viņo kā pati jūra, virs kuras tā dibināta”.

K. Valdemāra raksti par kuģniecības attīstības nepieciešamību publicēti gandrīz visu cariskās Krievijas jūras piekrastes pilsētu laikrakstos. Viņš nepārprotami uzsver, ka tieši ekonomiskā iekārta ir izšķirošais nosacījums jūrniecības plauksmei.

https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Peterburgas_Avizes.JPG

Valdemārs savos rakstos pierāda, ka drošs pamats jūras flotes attīstībai var būt tikai tāds kuģinieku kolektīvs, kurā vairākumā ir nabadzīgi, bet ar izglītību bruņoti lauku zēni un zemnieki praktiķi, kas ikdienā nodarbojas ar kabotāžas braucieniem.

<https://www.buratajiem.lv/vairak/notikumi/item/974-latvijas-jurniecibas-pamatlicejam-krisjanim-valdemaram-190>

“Latvieši, tāpat kā igauņi, mīl jūrniecību, ko apliecina daudzi fakti, bet viņiem ir ārkārtīgi maz iespēju efektīvi sagatavoties, izglītoties šajā jomā. Jūsu Ķeizarskā Augstība, dodiet viņiem šo iespēju!”

Fragments no Krišjāņa Valdemāra vēstules Krievijas imperatora brālim Konstantīnam Nikolajevičam par jūrskolu dibināšanu (1860)

Valdemāra teiktais kas mudina latvju tautu pievērsties jūras izglītībai.

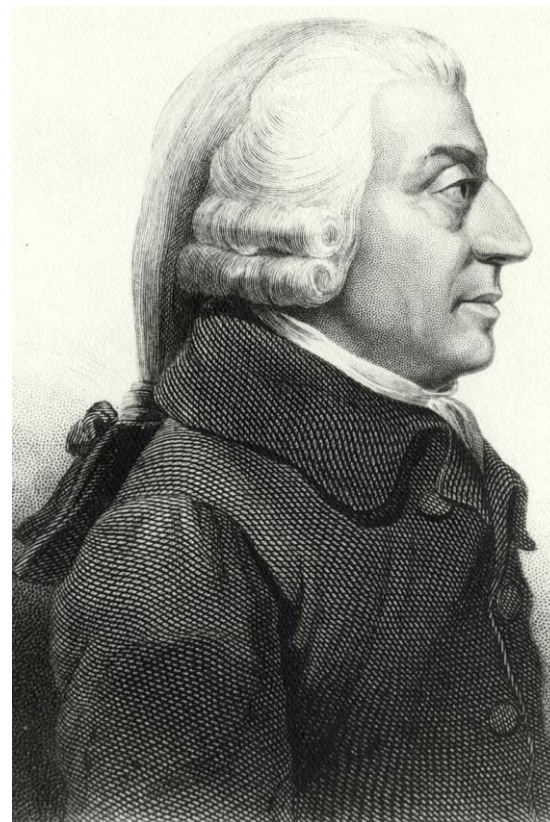
“Izsmelt jūru, tas ir – smelties no jūras turību, tikt caur jūraslietām pie mantības un attīstības, tas pēc Valdemāra domām ir latvju tautas nepieciešamais pienākums,” tā teica viņa laikabiedri.

<https://enciklopedija.lv/skirklis/20823-jaunlatvie%C5%A1i-un-tautisk%C4%81s-atmodas-laikmets-Latvij%C4%81>

Propaganda

K.Valdemārs bija konsekvents kapitālisma iekārtas propagandists. Savos rakstos viņš nemitīgi mudināja mācīties no Rietumeiropas kapitālistiskajām zemēm, kuras savā ekonomiskajā attīstībā bija aizgājušas tālāk nekā cariskā Krievija. Valdemārs bija reālpolitiķis, balstījās uz pamatīgi izstudētu tautsaimnieciskas statistikas materiālu. Viņš bija pārliecināts, ka kapitālisma attīstība nesīs labumu visai latviešu tautai. Viņš aicināja latviešus krāt mantu, vairot kapitālu, izmantot kredītu un iesaistīties brīvās konkurences cīņā.

Ādams Šmits - brīvas tirgus un kapitalisma domas pamatlicējs
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Adam_Smith.jpg

Latviešu folklotriskā vēsture

K.Valdemārs pieminams arī latviešu folkloristikas vēsturē - gan kā ierosinātājs un mudinātājs latviešu folkloras materiālu vākšanai un krāšanai nacionālpolitiskos nolūkos, gan kā latviešu folkloristu un krievu zinātnieku sakaru prasmīgs organizētājs, šo sakaru pamatlicējs un uzturētājs. K.Valdemāra ierosmē notikusi tiklab K.Barona, kā arī F.Brīvzemnieka pirmā pievēršanās latviešu folkloras jautājumiem. Pagājušā gadsimta 60. un 70. gados K.Valdemārs bija bezmaz vai visu ar latviešu folkloru saistīto svarīgāko jautājumu ierosinātājs, kārtotājs un virzītājs. Taču viņš, būdams pārlieku aizņemts ar saviem amata pienākumiem un ikdienas darbiem, nebija šo daudzo ar latviešu folkloru saistīto pasākumu īstenotājs, realizētājs dzīvē.

<https://enciklopedija.lv/api/image/thumbnail?name=5d3be179f340-39ede195-2e72-4448-9ba6-54f36b7861fa.jpg&size=title>

Izmantotā literatūra.

Gints Šīmanis, žurnāla “Akadēmiskā Dzīve” galveno rakstu apkopojums.

<https://www.vestnesis.lv/ta/id/74222>

**Latviešu jurniecības pamatlicējs
Krišjānis Valdemārs.**

<https://lr2.lsm.lv/lv/raksts/latvijas-simtgrades-stastu-raksti/latviesu-jurniecibas-pamatlicejs-krisjanis-valdemars.a96252/>

Nacionālā enciklopēdija K.Valdemārs

<https://enciklopedija.lv/skirklis/107502>

Par Krišjāņa Valdemāra domām un darbu

<https://www.vestnesis.lv/ta/id/31054>

Krišjāņa Valdemāra jūrskolas un to darbības raksturojums.

1P329.01
Ance Frinde,
Katrīna Znotiņa,
Nikola Soboleva,
Rihards Kalējs.

Izmaiņas jūrskolu izglītības sistēmā.

- Augot Krievijas tirdzniecības flotei, radās nepieciešamība pēc izglītotiem un diplomētiem jūrniekiem.
- Esošā jūrskolu sistēma neapmierināja.
- Ar savām idejām un reformām veiksmīgi uzstājās Kr. Valdemārs. Viņš ieteica veidot jūrskolas piejūras pilsētās un ciemos.
- Valdība sniedz finansējumu 500-1000 rubļu gadā.
- 1867. gadā 27. jūnijā izdeva jaunu jūrskolu likumu.

Jūrskolu iedalījums kategorijās:

- I kategorija- tuvbraucēju stūrmaņi,
- II kategorija- tālbraucēju stūrmaņi ar tuvbraucēja stūrmaņa tiesībām,
- III kategorija- tālbraucēju stūrmaņi.

Ainažu jūrskola

- Dibināja 1864. gadā 23. novembrī
- 1867. gadā ieguva 1. kategoriju.
- 1870. gadā apstiprināja 2. kategoriju.
- 1880. gadā, jūrskola ieguva 3. kategoriju
- 1893. gadā par skolas priekšnieku nozīmēja N. Raudespu, kas to vadīja līdz slēgšanai 1. Pasaules kara laikā.
- 1915. gadā, Ainažu jūrskolu slēdza. To apvienoja ar Ventspils jūrskolu.
- 1921. gadā, novērtēja Ainažu jūrskolas zaudējumus pēc 1. pasaules kara, kuru kopējie zaudējumi sasniedza 3 406 000 rubļu.

Rīgas jūrskola

- 1789.g. Rīgas Navigācijas skola;
- 1804.g. Rīgas 2. apriņķa skola;
- 1805.g. atvēra speciālu nodaļu kuģniecības zināšanu apgūšanai;
- 1870.g. S.Sultess- jūrskolas priekšnieks;
- Pirmā un vienīgā jūrskola, kura izveides laikā ieguva III kategoriju;
- 1875. g. mācību programmā iekļauj priekšmetu- kuģa mehānika;
- Pēc 1902. gada jūskolu likuma tā bija augstākā tipa tālbraucēju jūrskola;
- 1904.g. Rīgas tālbraucēju jūrskola;
- 1915. gadā pietuvojās I pasaules kara fronte un jūrskolu slēdza.

Dundagas (Ģipkas, Mazirbes) jūrskola

- 1869. gadā Ģipkā taču 1894. gadā to pārcēla uz Mazirbi.
- 1867. gadā ieguva 1. kategoriju.
- 1880. gadā tā bija 2. kategorijas jūrskola.
- 1869-1889. gadam jūrskolā mācījās ap 1057 audzēkņus.
- Pēc 1902. gada jūrskolu likumdošanas iemaņām tā kļuvis par zemākas kategorijas, jeb sagatavošanas jūrskolu.
- Pirmā pasaules kara laikā jūrskola tika evakuēta un Tartu, Igaunijā un pēc tam uz Tanganogu.
- Pēc kara Latvijā tā netika atjaunota.

Ventspils jūrskola

- 1871.g. dibināta;
- Sākumā I kategorijas
- 1880.g. piešķīra II kategoriju;
- Sākotnēji F.O.F. Mīlenbergs bija jūrskolas priekšnieks;
- 1914-1919. g. jūrskolas priekšnieks- Kr. Freidenfelds;
- Pēc 1902. gada jūskolu likuma tā bija zemākā tipa tālbraucēju jūrskola;
- I pasaules kara laikā to evakuēja uz Krieviju, apvieno ar Ainažu jūrskolu;
- 1919.g. rudenī to slēdz Dienvidkrievijas valdība.

Jūrkalnes (Feliksbērgas) jūrskola

- Dibināta 1872. gadā;
- Sākumā I kategorijas;
- 1880.g. piešķīra II kategoriju;
- Slēdza pēc 1902.g.

Užavas jūrskola

- 1872.gadā. Dibināta;
- I kategorijas jūrskola;
- Slēdza 1890.g.

Jēkabpils jūrskola

- Dibināta 1869. gadā un tā ieguva 1. kategoriju.;
- 1880. gadā to slēdza audzēkņu trūkuma dēļ;
- Šī bija vienīgā jūrskola kas tika dibināta iekšzemē.

Lubezeres (Rojas) jūrskola

- Dibināja 1873. gadā 11. maijā, Lubezeres pagastā, Rojā;
- Tā bija 1. kategorijas jūrskola, bet pēc 1902. gada tā tika nozīmēta kā sagatavošanas jūrskola;
- Jūrskolas priekšnieki bija J. Jurševskis Freimanis;
- 1. pasaules kara laikā apvienoja Engures un Dundagas sagatavošanas jūrskolas un evakuējās uz Hersonu, taču, vēlāk to slēdza;
- Jūrskolas ēku sagrāva 1. pasaules kara laikā;
- 1990. gadā šeit uzstādīja piemiņas zīmi.

Engures jūrskola

- Dibināja 1875. gada maijā.
- Sākumā tā bija I kategorijas jūrskola;
- 1880. gadā jūrskolai piešķīra II kategoriju;
- Jūrskola bija iekārtota bijušās Kronmuižas kūtī, kas bija pielāgota jūrskolas vajadzībām;
- Ap 1913. gadu uzbūvēja torni astronomiskiem pētījumiem, kuru 1. pasaules kara sākumā iznīcināja vācu karaspēks.

Mangaļu jūrskola

- 1876.g. dibina I kategorijas jūrskolu;
- Audzēkņu skaita ziņā tā bija lielākā Krievijā;
- Jūrskolas priekšnieks- Jānis Bleikšs;
- 1891.g. ieguva III kategoriju;
- Bija sava eksaminācijas komisija;
- Savas darbības sākumā tā atradās zemnieku mājās Rinūžu ciemā, bet 1877.g. jūrskolu pārcēla uz nomātām telpām Jaunmīlgrāvī;
- 1879. g. ēka nodega, pēc tam to pārcēla uz nomāto ēku Vecmīlgrāvī līdz 1900.g.;
- 1915.g. evakuēja uz Rostovu pie Donas;
- 1919.g. pārcēla uz Gelenžiku pie Novorosijikas, kur to finansēja Brīvprātīgo armija;
- 1920.g. 1. jūlijā slēdz.

Liepājas jūrskola

- Dibināta 1876. gadā. Tā bija 1. kategorijas jūrskola;
- Skolas vajadzībām uzbūvēja jaunu ēku Kūrmājas prospektā 3;
- 1902. gadā tā bija zemākā tipa tālbraucēju jūrskola;
- 1880.g. ieguva 3. kategoriju;
- 1892/93 mācību gadā audzēkņu tūkuma dēļ to gandrīz slēdza;
- Par Liepājas jūrskolas priekšnieku tika nozīmēts Kr. Dals;
- Pēc Kr. Dala nāves par jūrskolas priekšnieku nozīmēja viņa dēlu A. Dalu;
- 1. pasaules kara laikā jūrskolu evakuēja uz Krieviju. Krievijā tā atradās Golajā – Pristaņā pie Dņepras upesgrīvas;
- 1919. gada rudenī Dienvidkrievijas vadība to slēdza.

Beigušo kopskaits 1867.-1898.g.

- Ainaži- 741;
- Mangali- 346;
- Rīga- 512;
- Ventspils- 650;
- Liepāja-295.

Pārskats par jauna tipa jūrskolu darbību Latvijā
1867./68. – 1897./98. m. g.

Jūrskola	Eksāmenus izturējuši				Beigušo kopskaits
	Jūrskolnieku kopskaits	Tālbraucēji kapteiņi	Tālbraucēji stūrmaņi	Tuvbraucēji stūrmaņi	
Ainaži	2261	220	371	150	741
Mangali	1047	79	185	82	346
Rīga	1586	228	268	16	512
Ventspils	1424	170	260	220	650
Liepāja	--	97	131	67	295

Informācijas avoti

- Latvijas jūniecības gada grāmata 1989-1990, raksta autors- Lilita Seipulāne, 20.-21.lpp
- "Latvijas jūniecības gadagrāmata '89/'90." 66-73 lpp., (Latvijas Kultūras Fonda Jūniecības Vēstures Kopa, sastādīja Maija Frīdberga)
- "Latvijas Kūģniecības Vēstures Mācību Materials", 86 lpp. "Latvijas Jūniecības gada grāmata '80/'90." 21 lpp. (Latvijas Kultūras Fonda Jūniecības Vēstures Kopa, sastādīja Maija Frīdberga)
- "Latvijas Kūģniecības Vēstures Mācību Materials", 85 lpp. "Latvijas Jūniecības enciklopēdija, Rīga, 1998"
- "Latvijas kuģniecības gadagrāmata 1925-1926.g." (Latvijas jūrnīeku izglītības gaita)
- https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Heinaste_merekooli_hoone.JPG
- https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Manga%C4%BCu_j%C5%ABrskolas_drupas,_1930.JPG
- https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Liep%C4%81jas_j%C5%ABrskola_19._gadsimt%C4%81.jpg
- https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Kr._Valdem%C4%81ra_R%C4%ABgas_j%C5%ABrskola_1938.jpg
- Rīgas Kuģniecības muzeja materiāli